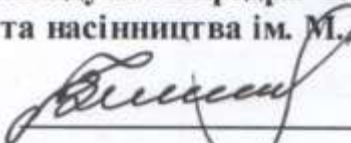

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра селекції та насінництва ім. проф. М.Д. Гончарова

«Затверджую»

Завідувач кафедри селекції
та насінництва ім. М.Д. Гончарова

 (Оничко В.І.)

«10» липеня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

БК 4 Спеціальна селекція сільськогосподарських культур

Спеціальність: 201 «Агрономія»

Освітня програма: Агрономія (другий рівень (магістерський) вищої освіти)

Факультет: Агротехнологій та природокористування

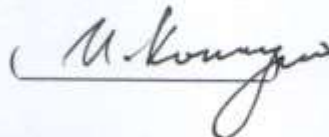
2020 - 2021 навчальний рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Спеціальної селекції сільськогосподарських культур» для студентів за спеціальністю 201 «Агрономія»

Розробник:

д. с.-г. н., професор кафедри селекції та насінництва ім. М.Д. Гончарова,

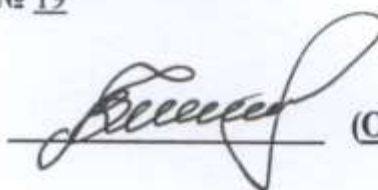
Кожушко Н.С.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри селекції та насінництва ім. М.Д. Гончарова.

Протокол від «09» червня 2020 року № 19

Завідувач кафедри селекції
та насінництва ім. М.Д. Гончарова

(Оничко В.І.)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(Оничко В.І.)

Декан факультету агротехнологій та
природокористування

(Коваленко І.М.)

Декан факультету агротехнологій та
природокористування

(І.М.Коваленко)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Г. Бараненко

Зареєстровано в електронній базі: дата: 10.07, 2020 р.

©СНАУ, 2020 рік

©Кожушко Н.С., 2020 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 20 Аграрні науки та продовольство – для 1 курсу ОС «Магістр»	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 201 «Агрономія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 4		2020-2021-й	-
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: <i>Дослідження ознак і властивостей селекційного матеріалу (20 год.)</i>		Курс	
		1	-
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		2(в)	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2 самостійної роботи студента - 8	ОС: Магістр	Лекції	
		30 год.	-
		Практичні, семінарські	
		30 год.	
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		70 год.	
		Індивідуальні завдання:	
20	-		
Вид контролю:			
<i>екзамен; екз. білети, у.о.</i>	-		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання - 66,6 (60/90)

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування системи спеціальних теоретичних знань про особливості селекції картоплі на комплекс господарсько-цінних ознак та придатність до механізованого виробництва, тривалого зберігання та промислової переробки та насінництва.

Завдання:

- вивчення сучасних методів селекції, технологій і техніки селекційно-насінницького процесу картоплі;
- визначення впливу біологічних факторів сорту і насіння на інтенсифікацію галузі картоплярства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- термінологію, стан і перспективи селекції картоплі;
- виникнення і розвиток селекції;
- становлення селекції як науки, основоположники вітчизняної селекції;
- досягнення сучасної селекції, методи селекції;
- особливості системи сучасного насінництва;
- державний сортовий і насінневий контроль;
- методологію селекційно-насінницької роботи по картоплі в Україні;
- технологічні основи оздоровлення та прискорення розмноження вихідного матеріалу в елітному насінництві.

Вміти:

- використовувати результати селекції для інтенсифікації регіонального картоплярства;
- розраховувати рівень реалізації генетичного потенціалу сорту в виробничих умовах;
- визначати оптимальний для регіону склад сортів за основними господарсько-цінними ознаками;
- встановлювати строки сортооновлення в залежності від ґрунтово-кліматичних умов вирощування;
- визначати посівні якості насінневої картоплі;
- розраховувати потребу в посадковому матеріалі на посів за сортоспецифічністю;
- організувати проведення фітосанітарних і сортівних прочисток на селекційно-насінницьких розсадниках;
- оформлювати нормативно-технічної документації за результатами апробації посіву.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Затверджена ВР СНАУ, пр. №7 від 29 лютого 2016 р.

МОДУЛЬ 1. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЇ КАРТОПЛІ В УКРАЇНІ. НАПРЯМИ СЕЛЕКЦІЇ

Змістовий модуль 1. Ранньостиглість, продуктивність, якість.

Тема 1. Селекція картоплі, як наука і практична діяльність зі створення нових сортів. Селекція на ранньостиглість. Виникнення і

розвиток селекції. Становлення селекції як науки, основоположники. Сучасні селекційні центри, досягнення і перспективи селекції. Методи селекції. Значення культури ранньостиглої картоплі, її біологічні особливості. Селекція на тривалість вегетаційного періоду. Підсумки вітчизняної селекції картоплі на ранньостиглість.

Тема 2. Селекція на продуктивність і якість. Селекція високопродуктивних ранньостиглих форм з високим вмістом крохмалю, метод їх створення. Характер успадкування ознаки. Селекція на білковість. Залежність між урожайністю і білковістю потомства. Взаємозв'язок між вмістом білку і крохмалю в картоплі. Результати селекції продуктивних і високоякісних сортів.

Змістовий модуль 2. Технологічність.

Тема 3. Селекція на придатність до механізованого виробництва. Якість і втрати картоплі при інтенсивному виробництві. Особливості селекції сортів, стійких до механічних пошкоджень. Характер передачі стійкості потомству. Підсумки сучасної селекції сортів картоплі стійких до механічних пошкоджень.

Тема 4. Селекція на придатність до промислової переробки. Перспективність наряду. Асортимент продуктів переробки. Ознаки і властивості сортів придатних до переробки та їх успадкування потомством. Результати селекції СНАУ зі створення сортів, придатних до переробки.

Змістовий модуль 3. Імунітет.

МОДУЛЬ 2. СЕЛЕКЦІЙНО-НАСІННИЦЬКА РОБОТА ПО КАРТОПЛІ В УКРАЇНІ

Тема 5. Селекція на імунітет. Вчення про імунітет. Втрати врожаю картоплі від хвороб і шкідників. Поєднання стійкості з комплексом господарсько-цінних ознак. Особливості селекції на стійкість до основних розповсюджених хвороб і шкідників. Результати селекції СНАУ зі створення немадостійких сортів картоплі.

Тема 6. Технологія селекційного процесу. Тривалість селекції картоплі. Ризик в економіці селекції. Схема, організація і техніка селекції. Державна оцінка селекційного матеріалу на стійкість до карантинних об'єктів – рак і картопляна нематода. Методи оцінки селекційного матеріалу.

Змістовий модуль 4. Наукові основи, особливості, методологія.

Тема 7. Наукові основи і особливості системи насінництва. Сорт, як засіб с.-г. виробництва. Насінніві методи і заходи по збереженню цінних біологічних властивостей сорту. Сортові якості і урожайні властивості. Екологічна модель формування врожайних властивостей насіння. Система насінництва. Сортооновлення, сортозаміна. Схеми відтворення еліти. Методи одержання вихідного матеріалу.

Тема 8. Оздоровлення і розмноження вихідного матеріалу картоплі. Теорії виродження картоплі. Методи, технологія оздоровлення та розмноження вихідного матеріалу. Прискорене розмноження картоплі. Залежність врожайності культури від якості посадкового матеріалу.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лекцій	практичних	лабораторних	індивід.	сам. роб.
Модуль 1. Стан і перспективи селекції картоплі в Україні.						
Напрями селекції						
Змістовий модуль 1. Ранньостиглість, продуктивність, якість						
Тема 1. Селекція картоплі, як наука і практична діяльність зі створення нових сортів. Селекція на ранньостиглість	18	4	4	-	2	8
Тема 2. Селекція на продуктивність і якість	22	4	4	-	5	9
Разом за змістовим модулем 1	40	8	8	-	7	17
Змістовий модуль 2. Технологічність						
Тема 3. Селекція на придатність до механізованого виробництва	19	4	4	-	2	9
Тема 4. Селекція на придатність до промислової переробки	22	4	6	-	3	9
Разом за змістовим модулем 2	41	8	10	-	5	18
Змістовий модуль 3. Імунітет						
Тема 5. Селекція на імунітет	19	4	4	-	3	8
Тема 6. Технологія селекційного процесу	20	4	4	-	3	9
Разом за змістовим модулем 2	39	8	8	-	6	17
Модуль 2. Селекційно-насінницька робота по картоплі в Україні						
Змістовий модуль 4. Наукові основи, особливості, методологія						
Тема 7. Наукові основи і особливості системи насінництва.	14	2	2	-	1	9
Тема 8. Оздоровлення і розмноження вихідного матеріалу картоплі	16	4	2	-	1	9
Разом за змістовим модулем 4	30	6	4	-	2	18
УСЬОГО ГОДИН	150	30	30	-	20	70

5. ТЕМИ ТА ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ
(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1: Селекція картоплі, як наука і практична діяльність зі створення нових сортів. Селекція на ранньостиглість План 1. Термінологія. Вчені 2. Виникнення, розвиток, становлення селекції, як науки	2
2	Тема 1 (продовження): План 3. Селекція на тривалість вегетаційного періоду. 4. Досягнення сучасної селекції	2
3.	Тема 2: Селекція на продуктивність і якість План 1. Формування продуктивності 2. Селекція високопродуктивних ранніх форм	2
4.	Тема 2(продовження): План 3. Селекція на крохмалистість і білковість 4. Досягнення сучасної селекції	2
5.	Тема 3: Селекція на придатність до механізованого виробництва План 1. Якість і втрати при інтенсивному виробництві 2. Ознаки та властивості придатності сорту та їх успадкування потомством	2
6.	Тема 3 (продовження): План 3. Особливості спеціальної селекції сортів 4. Досягнення сучасної селекції	2
7.	Тема 4: Селекція на придатність до промислової переробки План 1. Вимоги до якості сировини при промисловій переробці 2. Ознаки та властивості придатності сорту та їх успадкування потомством	2
8.	Тема 4 (продовження): План 3. Особливості спеціальної селекції сортів. 4. Досягнення сучасної селекції	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
9.	Тема 5: Селекція на імунітет План 1. Вчення про імунітет рослин. Втрати врожаю від хвороб і шкідників 2. Селекція на стійкість до розповсюджених хвороб і шкідників	2
10.	Тема 5 (продовження): План 3. Особливості спеціальної селекції сортів 4. Досягнення сучасної селекції	2
11.	Тема 6: Технологія селекційного процесу План 1. Складові схеми селекції 2. Агротехнічні умови	2
12.	Тема 6 (продовження): План 3. Селекція на придатність до генеративного розмноження 4. Схема, організація і техніка селекції	2
13.	Тема 7: Наукові основи і особливості системи насінництва План 1. Сорт і насіння - основні засоби с.-г. виробництва 2. Системи насінництва картоплі	2
14.	Тема 8: Оздоровлення і розмноження вихідного матеріалу картоплі План 1. Виродження картоплі і заходи боротьби з ним 2. Елітне насінництво	2
15.	Тема 8 (продовження): План 3. Репродукційне та внутрішньогосподарське насінництво 4. Прискорене розмноження	2
Разом:		30

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Розрахунок реалізації генетичного потенціалу сорту в виробничих умовах за різних етапів сортозаміни та природних зон.	2
2.	Тема 2. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі за морфологічними ознаками бульб (забарвлення шкірки і сирого м'якуша, розмір і форма бульб)	2
3.	Тема 3. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі за морфологічними ознаками бульб (кількість і глибина вічок)	2
4.	Тема 4. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі за фізичними ознаками (питома вага бульб)	2
5.	Тема 5. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі за хімічними ознаками (вміст сухої речовини і крохмалю)	2
6.	Тема 6. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу на придатність до переробки на харчові продукти (сушені, обсмажені)	2
7.	Тема 7. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу на придатність до переробки на технічні продукти (крохмаль, спирт)	2
8.	Тема 8. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі за споживчою та кормовою цінностями	2
9.	Тема 9. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі за технологічними властивостями (динамічна твердість, відходи при чищенні, потемніння сирих очищених бульб)	2
10.	Тема 10. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі за кулінарними властивостями (текстура варених бульб, смак, кулінарно-споживчий тип)	2
11.	Тема 11. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу на придатність для довгострокового зберігання (кількісні втрати)	2
12.	Тема 12. Оцінювання сортів і селекційного матеріалу картоплі на придатність для довгострокового зберігання (якісні втрати)	2
13.	Тема 13. Оцінювання посівних якостей бульб насінневої картоплі за ДСТУ 4013-2001	2
14.	Тема 14. Оцінювання посівних якостей насінневої картоплі за бульбовим аналізом (оформлення акту бульбового	2

	аналізу)	
15.	Тема 15. Використання методу сортового контролю (строки сортооновлення, норми сортової чистоти, апробація посіву)	2
Разом:		30

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Селекція картоплі, як наука і практична діяльність зі створення нових сортів. Селекція на ранньостиглість. 1. Засновники вітчизняної селекції картоплі 2. Підсумки селекції картоплі на ранньостиглість.	8
2.	Тема 2. Селекція на продуктивність і якість. 1. Модель сорту 2. Результати вітчизняної і зарубіжної селекції на продуктивність і якість сортів	9
3.	Тема 3. Селекція на адаптивність екоградієнтам. 1. Фактори впливу на адаптивність 2. Підсумки селекції сортів картоплі за їх зональним поширенням.	9
4.	Тема 4. Селекція на придатність до промислової переробки. 1. Модель сорту 2. Результати вітчизняної і зарубіжної селекції зі створення спеціальних сортів картоплі	9
5.	Тема 5. Селекція на імунітет. 1. Основоположники генетичної теорії імунітету рослин 2. Результати різних селекцій зі створення немадостійких сортів картоплі	9
6.	Тема 6. Технологія селекційного процесу. 1.Схема, організація і техніка селекційного процесу 2. Методи оцінки селекційного матеріалу картоплі	9
7.	Тема 7. Наукові основи і особливості системи насінництва. 1. Схеми відтворення еліти картоплі. 2. Методи одержання вихідного матеріалу.	9
8.	Тема 8. Оздоровлення і розмноження вихідного картоплі. 1. Теорії виродження картоплі 2. Ефективні методи оздоровлення та прискореного розмноження посадкового матеріалу	9
Разом:		70

8. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

*Підготовка рефератів: навчально-дослідна робота
(денна форма навчання)*

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<i>Селекція картоплі, як наука і практична діяльність зі створення нових сортів. Селекція на ранньостиглість.</i> Основоположники вітчизняної селекції картоплі. Селекційні центри України, регіону та напрями їх діяльності. Структура сучасного державного сортового фонду картоплі за групою стиглості. Нові сорти ранніх груп стиглості	2
2.	<i>Селекція на продуктивність і якість.</i> Порівняльна оцінка нових і перспективних сортів картоплі селекції СНАУ за їх продуктивністю і якістю. Структура сучасного державного сортового фонду картоплі за якістю.	5
3.	<i>Селекція на придатність до механізованого виробництва.</i> Нові і перспективні сорти картоплі селекції СНАУ, стійкі до механічних пошкоджень. Значення сортозаміни.	2
4.	<i>Селекція на придатність до промислової переробки.</i> Стан виробництва і промислової переробки картоплі в Україні. Нові і перспективні сорти картоплі селекції СНАУ придатні до промислової переробки на харчові продукти	3
5.	<i>Селекція на імунітет.</i> Хвороби і шкідники картоплі та їх шкод чинність. Агробіологічна характеристика нематодостійких сумських сортів картоплі	3
6.	<i>Технологія селекційного процесу.</i> Характеристика карантинних об'єктів. Державна оцінка стійкості селекційного матеріалу картоплі до карантинних об'єктів – рак і картопляна нематода	3
7.	<i>Наукові основи і особливості системи насінництва.</i> Систематизація факторів формування врожайності. Екологічна модель формування врожайних властивостей насіння картоплі за абіотичними і біотичними факторами	1
8.	<i>Оздоровлення і розмноження вихідного матеріалу в елітному насінництві.</i> Зони виродження картоплі в Україні. Придатність до прискороного розмноження нових і перспективних сортів картоплі селекції СНАУ	1
	Разом:	20

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЗА ДЖЕРЕЛОМ ЗНАНЬ

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: лекція, робота з Законами України про охорону прав на сорти (1993, 2002), про стандартизацію (2001), про підтвердження відповідності (2001); з нормативними документами по карантину рослин (2005).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: лабораторний метод, практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання:

2.1. *Аналітичний* (суть: розклад цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак).

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів:

3.1. *Репродуктивний* (можливість застосування вивченого на практиці)

4. Активні методи навчання – використання технічних засобів навчання, екскурсії, самооцінка знань, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання – використання мультимедійних технологій.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- результати виконання та захисту практичних (семінарських) робіт;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- написання рефератів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації, кейси тощо.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання (реферату) із презентацією результатів тощо.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

(денна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота								С Р С	Разом за модулі та СРС	Атестація	Екзамен	Сума
Модуль 1 – 30 балів						Модуль 2– 10 балів						
Змістовий модуль 1 10 балів		Змістовий модуль 2 10 балів		Змістовий модуль 3 10 балів		Змістовий модуль 4 10 балів						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	15	55 (40+15)	15	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5					

Розподіл балів системи ЄКТС за результатами навчання і семестрової (підсумкової) атестації у формі екзамену:

- до 40 балів – за результатами модульного контролю впродовж семестру;
- до 15 балів – за результатами проміжної атестації;
- до 15 балів – за виконання самостійної роботи;
- до 30 балів – за результатами семестрової (підсумкової) атестації.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		
60-68	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Технологічні основи селекції картоплі: [навч. посіб.] / М.Д. Гончаров, Н.С. Кожушко та ін. – Суми: СНАУ, 2004. – 104 с.
2. Технологічні основи насінництва картоплі: [навч. посіб.] / М.Д. Гончаров, Н.С. Кожушко та ін. – Суми: СНАУ, 2004. – 108 с.
3. Каталог сортів картоплі: довідник / М.Д. Гончаров, Н.С. Кожушко, В.О. Ткаченко. – Суми: СНАУ, 2004. – 83 с.
4. Каталог сортів картоплі селекції СНАУ: довідник / В.М. Івченко, Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко, В.І. Оничко та ін. – Суми: СНАУ, 2013. – 56 с.
5. Основні напрями та завдання селекції картоплі / Н.С. Кожушко, М.Д. Гончаров // Картопля. – Біла Церква, 2002. – Т. I. – С. 226-257, 270-290.
6. Методичні вказівки для виконання ЛПЗ з дисципліни "Спеціальна селекція сільськогосподарських культур" для студ. 1 к. дфн і зфн ОС магістр, спец. 201 Агрономія / Н.С. Кожушко. – Суми: СНАУ, 2017. – 48 с.
7. Методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань з СР з дисципліни "Спеціальна селекція с.-г. культур" для студ. 5 к. дфн і зфн спец. "Агрономія" / Н.С. Кожушко. – Суми: СНАУ, 2009. – 21 с.
8. Методичні вказівки для виконання ЛПЗ з дисципліни ТЗПК для студ. 4 к. дфн спец. "Агрономія" / Н.С. Кожушко. – Суми: СНАУ, 2002. – 22 с.
9. Методичні вказівки для виконання СР з дисципліни "Спеціальна селекція с.-г. культур" для студ. 5 к. дфн і зфн спец. "Агрономія" / Н.С. Кожушко. – Суми: СНАУ, 2015. – 36 с.
10. Сортознавство картоплі: довідник / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко. – Суми: СНАУ, 2011. – 27 с.
11. Сортівні ресурси картоплі: довідник / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко. – Суми: СНАУ, 2011. – 13 с.
12. Каталог сортів картоплі придатних для поширення в Україні: довідник / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко. – Суми: СНАУ, 2012. – 40 с.
13. Кожушко Н.С. Інтенсивність формування продуктивності сортів картоплі Сумської селекції / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко // Вісник СНАУ. – Вип. 3(25). – 2013. – С. 233-238.
14. Сахошко Н.Н. Сортвая реакция картофеля на интенсивность формирования продуктивности / Н.Н. Сахошко, Н.С. Кожушко // Вестник НГАУ. – Новосибирск. – Вип. №3. – 2013. – С. 17-21.
15. Сучасні державні сортівні ресурси картоплі / Н. С. Кожушко, В.І. Оничко. – Суми:СНАУ, 2015. – 40 с.

16. Нові сортові ресурси картоплі : [навч. посіб.] / Н.С. Кожушко. – Суми: СНАУ, 2016. – 56 с.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Спеціальна селекція і насінництво польових культур: [навч. посіб.] / Н.І. Рябчун, М.І. Єльніков, А.Ф. Звягін та ін.; за ред. В.В. Кириченка. – Х.: ІР ім. В.Я. Юр'єва НААНУ, 2010. – 462 с.

2. Спеціальна селекція польових культур: [навч. посіб.] / В.Д. Бугайов, А.В. Власенко, С.П. Васильківський та ін.; за ред. М.Я. Молоцького. – Біла Церква, 2010. – 368 с.

3. Селекція і насінництво с.-г. культур: [підручник] / М.Я. Молоцький, С.П. Васильківський, В.І. Князюк, В.А. Власенко. – К.: Вища школа, 2006. – 463 с.

4. Селекція та насінництво польових культур: [практикум] / М.Я. Молоцький, С.П. Васильківський, В.І. Князюк. – Біла Церква, 2008. – 192 с.

5. Селекція та генетика окремих культур: [навч. посіб.] / М.М. Чекалін, В.М. Тищенко, М.Е. Баташова. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2008. – 368 с.

6. Спеціальна селекція сільськогосподарських культур: [курс лекцій] / Н.С. Кожушко. – Суми: СНАУ, 2014. – 92 с.

Допоміжна

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2018 рік. – К.: Міністерство аграрної політики України, 2018. – 390 с.

2. Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2011 році (І і II частина). – К.: Алефа, 2011. – 510 с.

3. Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні (Офіційні описи сортів, внесених до державного реєстру сортів рослин), придатних для поширення в Україні у 2009-2011 рр.) / Офіц. бюл. Держслужби з охорони прав на сорти рослин. – К.: Фенікс, 2011. – Вип. 1., Ч. 4. – 507 с.

4. Методика державного сортовипробування сортів рослин на придатність до поширення в Україні // Охорона прав на сорти рослин. – К.: Алефа, 2003. – 106 с.

5. Концепція розвитку галузі картоплярства Сумської області на період до 2015 року / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко, В.І. Оничко, В.О. Ільченко // Вісник СНАУ. – Вип. 4(21). – 2011. – С. 70-77.

6. Кожушко Н.С. Нові сорти картоплі сумської селекції / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко // Вісник СНАУ. – Вип. 11(22). – 2011. – С. 109-112.

7. Кожушко Н.С. Продуктивний потенціал сортів картоплі селекції СНАУ в умовах північно-східного Лісостепу України / Н.С. Кожушко, Ю.І. Сумець, В.М. Дігтярьов // Вісник СНАУ. – Вип. 11(22). – 2011. – С. 112-116.

8. Кожушко Н.С. Селекція сортів картоплі на якість / Н.С. Кожушко, М.Д. Гончаров // Вісник СНАУ. – Вип. 9(24). – 2012. – С. 140-145.

9. Кожушко Н.С. Формування сортових ресурсів картоплі для північного Лісостепу України / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко, В.М. Дігтярьов // Вісник СНАУ. – Вип. 9(24). – 2012. – С. 145-152.

10. Кожушко Н.С. Сумській селекції картоплі – 32 / Н.С. Кожушко, М.М. Сахошко, В.М. Кабанець, В.І. Оничко, О.Г. Войтенко: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. "Гончарівські читання" (28 травня 2013 року). – Суми: СНАУ, 2013. – С. 6-8.

11. Кожушко Н.С. Селекція картоплі на посухостійкість / Н.С. Кожушко, П.В. Савченко: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. "Гончарівські читання" (28 травня 2013 року). – Суми: СНАУ, 2013. – С. 53-55.

12. Кожушко Н. С. Становлення та розвиток селекції і насінництва картоплі в північно-східному Лісостепу України / Н. С. Кожушко: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. "Гончарівські читання" (25-26 травня 2017 року). – Суми: СНАУ, 2017. – С. 8-10.

13. ДСТУ 4013-2001. Сортові та посівні якості картоплі насінневої. Технічні умови. – К.: Держстандарт України, 2001. – 20 с.

14. ДСТУ 4014-2001. Картопля насіннева. Відбір проб і методики визначення посівних якостей. – К.: Держстандарт України, 2001. – 16 с.

15. Настольная книга картофелевода: производственно-практическое издание / РУП «Научно-практический центр НАН Беларуси по картофелеводству и плодоовощеводству»; ред. С. А. Турко. – Минск: Рейплац, 2008. – 191 с.

16. Сорта картофеля: каталог.2007. – Минск: РУП «Научно-практический центр НАН Беларуси по картофелеводству и плодоовощеводству», 2007. – 96 с.

17. Картоплярство Сумщини / Н.С. Кожушко: міжнарод. НПК «Гончарівські читання» (26-27 травня 2016 р.). – Суми, 2016. – С.9-11.

18. Нові сорти картоплі – перспективи галузі / Н.С. Кожушко: міжнарод. НПК «Гончарівські читання» (24-25 травня 2018 р.). – Суми, 2018. – С.8-9.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minagro.gov.ua/uk/organic_ministry?nid=27051

2. Виробництво картоплі в Україні – вигідний бізнес - експерт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galinto.com.ua/news/83751/html/>.

3. Картопля для фермерського бізнесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://spil.ucor.ua/news/kartoplja_dlja_fermerskogo_biznesy/2009-10-11-228.

4. Картопля. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Картопля>.

5. Внутрішній ринок картоплі. Р. Демченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com/page=149&number=73>.

6. Картофель // Методы селекции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://seleccija.ru/kartofel-metody-selekcii.html>

7. Скороспелость – как направление селекции картофеля в Беларуси [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://welikepotato.ru>

ДОДАТОК 1**Результати навчання за освітнім компонентом та їх зв'язок з програмними результатами навчання**

Результати навчання за ОК: після закінчення вивчення освітнього компонента (дисципліни) студент буде здатен:	Програмні результати навчання на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)		
	ПРН5	ПРН6	ПРН8
ДРН 1. Знати стан і перспективи розвитку світового і галузевого картоплярства.			
ДРН 2. Вміти використовувати результати наукових досліджень з селекції картоплі для оптимізації сортового складу в конкретних умовах вирощування.	+		
ДРН 3. Обґрунтувати ідентифікацію якості насінневого матеріалу картоплі за використання документації встановленої форми	+		
ДРН 4. Набуття здатності організувати та проводити наукові дослідження з селекційно-насінницької роботи по картоплі.		+	
ДРН 5. Вміти представляти звіти за результатів науково-дослідної роботи та літературні огляди сучасних, вітчизняних і іноземних публікацій за вибраної тематики.			+

